

TIKUVCHILIKDA SIFAT NAZORATI

Kurbanova Xurshida Turgunovna

Toshkent viloyati O'RTACHIRCHIQ 3-sonli texnikumi

Tikuvchilik sanoati yengil sanoatning muhim tarmoqlaridan biri bo'lib, aholining kiyim-kechak va maishiy mahsulotlarga bo'lgan ehtiyojini qondirishda katta rol o'ynaydi. Ushbu sohada mahsulot sifati nafaqat korxonaning obro'si, balki uning raqobatbardoshligi va iqtisodiy samaradorligini ham belgilaydi. Shu sababli tikuvchilikda sifati nazorati tizimini to'g'ri tashkil etish har bir ishlab chiqaruvchi uchun ustuvor vazifa hisoblanadi.

Sifat nazoratining mohiyati

Sifat nazorati — bu mahsulotning belgilangan standart va talablar asosida ishlab chiqarilishini ta'minlashga qaratilgan tizimli jarayondir. Tikuvchilikda sifati nazorati xomashyoni tanlashdan boshlab, tayyor mahsulotni iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan barcha bosqichlarni qamrab oladi.

Asosiy maqsad:

- nuqsonlarni oldini olish
- mahsulot sifati barqaror saqlash
- ishlab chiqarish samaradorligini oshirish
- mijozlar ishonchini mustahkamlash

Tikuvchilikda sifati nazoratining bosqichlari

1. Kiruvchi materiallar nazorati

Sifatli mahsulot ishlab chiqarish sifatli xomashyodan boshlanadi. Bu bosqichda:

- mato zichligi va tarkibi tekshiriladi
- rang barqarorligi baholanadi
- nuqsonlar (teshik, dog', notekislik) aniqlanadi

Past sifatli materiallardan foydalanish keyingi bosqichlarda katta yo'qotishlarga olib keladi.

2. Texnologik jarayon nazorati

Tikuv jarayonida quyidagi jihatlar muhim:

- tikuv chiziqlarining tekisligi
- chok mustahkamligi
- o'lcham aniqligi
- andazaga moslik

Har bir operatsiya bosqichida nazorat o'rnatilishi nuqsonlarni erta aniqlash imkonini beradi.

3. Oraliq nazorat (yarim tayyor mahsulot)

Bu bosqichda mahsulot hali to'liq tayyor bo'lmagan holatda tekshiriladi:

- detallar to'g'ri kesilganmi
- choklar standartga mosmi
- qismlar bir-biriga to'g'ri ulanganmi

Oraliq nazorat yakuniy nuqsonlar sonini sezilarli darajada kamaytiradi.

4. Yakuniy nazorat

Tayyor mahsulot ishlab chiqarilgach, u quyidagi mezonlar asosida tekshiriladi:

- tashqi ko'rinish (estetika)
- o'lcham va shakl mosligi
- tugmalar, fermuarlar sifati
- dazmollash sifati

Bu bosqichda mahsulot iste'molchiga yetkazishga tayyor holga keltiriladi.

5. Qadoqlash va saqlash nazorati

Mahsulotni noto'g'ri qadoqlash yoki saqlash uning sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin:

- namlikdan himoya
- to'g'ri buklash
- yorliqlash (markirovka)

Sifat nazoratida qo'llaniladigan usullar

Tikuvchilikda sifatni ta'minlash uchun turli usullar qo'llaniladi:

- **Vizual nazorat** – mahsulotni ko‘z bilan tekshirish
- **O‘lchov nazorati** – maxsus asboblarda yordamida o‘lchamni aniqlash
- **Laboratoriya sinovlari** – mato mustahkamligi va tarkibini tekshirish
- **Statistik nazorat** – ishlab chiqarish jarayonini tahlil qilish

Sifatni oshirish omillari

Tikuvchilik mahsulotlari sifatini oshirish quyidagi omillarga bog‘liq:

- Zamonaviy uskunalardan foydalanish
- Malakali ishchi kuchi
- Texnologik intizomga rioya qilish
- Standartlarga amal qilish
- Doimiy monitoring va tahlil

Shuningdek, ISO sifat menejment tizimlarini joriy etish korxonaning umumiy samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy yondashuvlar

Hozirgi kunda tikuvchilikda sifat nazorati quyidagi innovatsion yo‘nalishlarda rivojlanmoqda:

- Avtomatlashtirilgan tekshiruv tizimlari
- Sun‘iy intellekt asosida nuqson aniqlash
- Raqamli ishlab chiqarish monitoringi
- Lean manufacturing (tejamkor ishlab chiqarish)

Bu yondashuvlar inson omilidan kelib chiqadigan xatolarni kamaytiradi va aniqlikni oshiradi.

Xulosa

Tikuvchilikda sifat nazorati — bu mahsulot sifatini ta‘minlashning ajralmas qismi bo‘lib, u ishlab chiqarishning barcha bosqichlarida amalga oshirilishi zarur. Sifatli mahsulot ishlab chiqarish uchun xomashyodan boshlab tayyor mahsulotgacha bo‘lgan jarayonlarda qat‘iy nazorat o‘rnatilishi lozim.

Samarali sifat nazorati tizimi korxonaning raqobatbardoshligini oshiradi, mijozlar ishonchini mustahkamlaydi va iqtisodiy samaradorlikni ta‘minlaydi. Shu

bois, tikuvchilik korxonalari sifat nazoratiga doimiy e'tibor qaratib, uni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kadolph, S. J. *Textiles*. Pearson Education, 2010.
2. Glock, R. E., Kunz, G. I. *Apparel Manufacturing: Sewn Product Analysis*. Pearson, 2004.
3. Chuter, A. J. *Introduction to Clothing Production Management*. Wiley-Blackwell, 2012.
4. Cooklin, G. *Garment Technology for Fashion Designers*. Wiley-Blackwell, 2006.
5. Carr, H., Latham, B. *The Technology of Clothing Manufacture*. Wiley-Blackwell, 2008.
6. ISO 9001:2015 — Sifat menejmenti tizimi standartlari.
7. O'zbekiston yengil sanoati bo'yicha me'yoriy hujjatlar va qo'llanmalar.
8. Jahon banki va sanoat ishlab chiqarishi bo'yicha tahliliy hisobotlar.
9. Ilmiy maqolalar (Google Scholar, ResearchGate platformalari).
10. Internet manbalari va zamonaviy o'quv qo'llanmalar.